

УДК 930:355.48 (470+479.22) «2008»

ХАРУК А.І.

<https://orcid.org/0000-0003-3459-1657>

СОРОКІВСЬКА-ОБІХОД А.І.

<https://orcid.org/0000-0002-4413-9480>

<https://doi.org/10.33577/2313-5603.32.2019.228-240>

ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-ГРУЗИНСЬКОЇ ВІЙНИ 2008 р. У ЗАХІДНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті проведений історіографічний аналіз західних наукових публікацій, присвячених російсько-грузинській війні 2008 р. З огляду на триваючу російсько-агресію на Сході України вивчення цієї війни, її причин та наслідків, внутрішніх та зовнішніх стимулів набуває все більшого значення. Актуальність статті полягає у виявленні особливостей західного погляду щодо причин і передумов виникнення війни, який здебільшого розглядає цю проблему ззовні у контексті відносин між Російською Федерацією і Грузією. У публікації здійснено порівняльний аналіз висновків західних дослідників стосовно причин та наслідків війни для держав Причорномор'я та подальшого розвитку міжнародної обстановки.

Ключові слова: російсько-грузинська війна, серпень 2008, інформаційна боротьба, геополітика, гібридна війна.

Постановка проблеми та стан її дослідження. Проведена розвідка підтверджує те, що російсько-грузинська війна серпня 2008 р. вийшла за межі протистояння між двома державами, ставши глобальним чинником для створення табору держав-учасниць «нової холодної війни». Агресія Росії широко обговорювалася як у засобах масової інформації, так і в наукових колах.

Мета статті – здійснити порівняльний аналіз досліджень зарубіжної історіографії про причини, передумови та наслідки «П'ятиденної війни» для Грузії, Росії та світового співтовариства, виявити спільні та відмінні риси у дослідженнях.

Виклад основного матеріалу. Після російсько-грузинської війни серпня 2008 р. призабуті та водночас досі триваючі «заморожені

Харук Андрій Іванович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри гуманітарних наук, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Сороківська-Обіход Аріадна Ігорівна, ад'юнкт Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Харук А. І., Сороківська-Обіход А. І., 2019

конфлікти» Південного Кавказу отримали нові поштовхи, виклики та загрози. У зв'язку з цим чимало західних політиків висловили припущення про відновлення Росією «нової холодної війни».

Після закінчення широкомасштабних воєнних дій на території Грузії російська влада усіма можливими силами та засобами намагалася узаконити результати війни, ігноруючи Статут ООН, Конвенції ООН про принципи міжнародного права 1970 р. та Заключний Акт ОБСЄ 1975 р. Ці міжнародно-правові акти містять десять основних принципів міжнародного права, на яких базується сучасна система міжнародного права, всі держави зобов'язані суворо дотримуватися цих вимог. Фактично після закінчення російсько-грузинської війни серпня 2008 р. всі укази уряду РФ повністю суперечать принципам недоторканності і територіальної цілісності держави Грузія (*Бабрацька, 2009:145-160*).

Попри на численні попередження міжнародних організацій, російська влада й надалі не дотримується норм міжнародного права, окуповуючи близько 20% території Грузії. На сьогодні подібну тактику РФ успішно застосовує у війні проти України.

Хоча російсько-грузинська війна 2008 р. тривала лише п'ять днів, ця тема стала предметом великого інтересу у західній історіографії. Після її закінчення були опубліковані численні наукові праці.

У 2010 р. американський дипломат і політолог Рональд Асмус опублікував книгу «Маленька війна, яка потрясла світ. Грузія, Росія і майбутнє Заходу», у якій автор досить об'єктивно розглядає події в Грузії, Росії та на Заході, що призвели до початку війни. Р. Асмус описує геополітичну ситуацію в Кавказькому регіоні, наголошує на фактичному виборі уряду Грузії, який постав перед гострою необхідністю прозахідної орієнтації Грузії і грузинського народу та російським ультиматумом.

Автор підкреслює важливість зовнішньополітичного вектора Грузії у західному напрямку, яка скерована на вступ країни до Північноатлантичного альянсу та ЄС. Аналізується втручання Росії та роздмухування нею конфліктів в Абхазії та Південній Осетії (*Asmus, 2010:276*). Р. Асмус детально описує дії тодішнього уряду Грузії, що, ймовірно, сприяли розв'язанню війни, визначає позицію тодішнього президента Грузії М. Саакашвілі, згідно з якою у випадку здійснення російських провокацій у 2008 р. передбачалося проведення етнічних чисток у регіоні Південної Осетії. На тлі цієї

ситуації, за словами грузинського президента, бездіяльність прирівнювалася б до його політичної смерті. Р. Асмус також зазначає, що ірраціональна поведінка Тбілісі у зовнішній політиці проводилася саме з метою привернення уваги світового співтовариства до подій на Кавказі. У цьому конкретному випадку Грузія відчайдушно погрожує початком війни з Росією і таким чином намагалася залучитися підтримкою Європи (Asmus, 2010:12). Водночас автор критикує Захід, стверджуючи, що скерування Місії спостерігачів до цього конфліктного регіону ще навесні 2008 р. могло би змінити хід історії осетинського конфлікту. Автор намагається об'єктивно розглянути цю проблему, не виправдовує дії Грузії, Заходу та наводить власні аргументи. Р. Асмус розглядає розв'язання конфлікту між Росією та Грузією з точки зору врегулювання взаємин між Заходом і Росією. За його словами, Росії потрібно чітко пояснити, що «в західному суспільстві для Росії знайдеться місце лише тоді, коли вона розділятиме західні цінності та дотримуватиметься правил» (Asmus, 2010:233).

Російсько-грузинській війні серпня 2008 р. присвячений збірник статей під редакцією Сванте Е. Корнелла та С. Фредеріка Старра «Серпневі гармати 2008 р. Російська війна в Грузії». Він містить 10 статей різних авторів, які описують серпневі події та показують зв'язок між подіями довоєнного періоду та війни. У книзі також розміщене цікаве історичне джерело – листівка-звернення, яка розповсюджувалася під час військових навчань «Кавказ 2008», що проходили у липні 2008 р. Представлений також текст листівки «Воїн, знай ймовірного противника!» (на рос. мові «Воин, знай вероятного противника!») та його переклад англійською мовою. Листівка віддрукована у типографії газети «Доблесть». В ній акцентується увага на прагненні тодішнього уряду Грузії вступити до НАТО, а це явно суперечить інтересам РФ, яка проти наближення Альянсу до своїх кордонів. У листівці йде мова про кількість збройних сил Грузії, бюджет Міністерства оборони Грузії на 2008 р. (згідно з листівкою – 970 мільйонів доларів), про рішення Грузії від 26 січня 2008 р. використовувати автоматичні гвинтівки М-4 американського виробництва та повну відмову від російських автоматів Калашникова. Також перелічені сильні сторони сухопутних військ Грузії як результат роботи інструкторів НАТО та слабкі сторони – низький рівень військової дисципліни, нестійкий морально-психологічний стан військовослужбовців,

випадки дезертирства, нестатутні взаємовідносини, зловживання алкоголем. Листівка закликає російські військові підрозділи до боротьби проти грузинів, наголошує на тому, що жодна з проведених Міністерством оборони Грузії реформ не принесла користі (Cornell & Starr, 2009:11).

У 2009 р. опублікована праця Хумана Пеймані «Конфлікт і безпека в Центральній Азії та на Кавказі», у якій автор описує внутрішню та зовнішньополітичну обстановку у вказаних регіонах, економічне становище та перспективи його поліпшення. У розділі «Вибори в Азербайджані та Грузії та їх вплив на регіональну безпеку» автор коротко розповідає про причини та хід подій «П'ятиденної війни» (Peimani, 2009:50). У розділі «Нафта і Кавказ: довгострокові та короткострокові перспективи» розглядаються економічні інтереси, що пов'язують регіони Середньої Азії та Кавказу та тісно переплітаються з політичними перспективами регіону. Зокрема, нафтопровід Баку-Тбілісі-Джейхан Х. Пеймані вважає визначальним для економіки Центральної Азії та Кавказького регіону. Автор підкреслює, що існуюча нестабільна внутрішня та зовнішня політична обстановка в Грузії є головною перешкодою для західних інвестиційних компаній (Peimani, 2009:73,79).

Правові аспекти російсько-грузинської війни 2008 р. розглядаються у праці «Конфлікт на Кавказі. Наслідки для міжнародного правового порядку», опублікованій під редакцією Джеймса Гріна та Крістофера Уотерса. Автори статей, вміщених у цьому збірнику, обговорюють правові аспекти війни та вплив західної риторики у Грузії (Green, Waters, 2010:70). Характерно, що говорячи про російську політику «паспортизації» та міжнародні законодавчі норми, Дж. Грін не розглядає грузинське та російське законодавство, а наголошує на міжнародному праві, яке дозволяє будь-якій державі визначати норми надання громадянства (Green, 2010:54). На думку автора «російська влада має право надати громадянство власною волею, однак це є неправильним, оскільки політику «паспортизації» РФ на окупованих територіях Грузії, перш за все, потрібно чітко узгодити з грузинським та російським законодавством» (Green, 2010:82).

У праці «Битва після битви: міжнародне право та російсько-грузинський конфлікт» Крістоф Стефс та Джулі Джордж висвітлюють правові аспекти, грузинську та російську точки зору на конфлікт і роблять висновок про те, що впродовж війни обидві

сторони неодноразово порушували міжнародні правила та норми (Stefes & George, 2010:153). При цьому автори залишають поза увагою ситуацію, що склалася у регіоні до серпня 2008 р., не проводять глибокого аналізу дій російської влади, які призвели до заздальгідь приреченого військового протистояння Грузії з Росією (Stefes & George, 2010:170).

Подіям «П'ятиденної війни» присвячена книга Марселя де Хааса «Російська зовнішня політика безпеки в ХХІ столітті. Путін, Медведєв та оточення». Зокрема, у розділі «Російсько-грузинська війна серпня 2008 р.» автор розглядає проблеми регіонів конфліктів у Грузії з 90-х роках ХХ ст. до 26 серпня 2008 р., коли Росія визнала незалежними державами Абхазію та Південну Осетію (Marcel de Haas, 2010:135). Автор порівнює кількість російських та грузинських збройних сил в 2008 р., зазначає військові та цивільні втрати грузинської сторони – 295 загиблих, 1500 поранених громадян, втрати російської сторони – 71 загиблий та 350 поранених громадян (Marcel de Haas, 2010:148,149). У роботі подаються дані стосовно балансу сил сторін конфлікту, однак їх достовірність не підтверджена.

Темі війни 2008 р. присвячена стаття «Чорноморський вододіл» у газеті «Вашингтон Пост» Рональда Асмуса та Річарда Холбрука, у якій на запитання «Що ми можемо зробити?» західні автори відповіли: «По-перше, Грузія заслуговує на нашу підтримку та солідарність, так як Грузія допомагала нам в Іраку, її контингент налічував 2000 військовослужбовців. Ми повинні зупинити бойові дії, забезпечити територіальну цілісність Грузії у її міжнародно визнаних кордонах. Після закінчення конфлікту слід надати скоординовану трансатлантичну підтримку Тбілісі для відновлення порядку. По-друге, ми не повинні робити вигляд, що Росія є нейтральним миротворцем у конфліктах поблизу своїх кордонів. Росія це частина проблеми, а не її вирішення. Москва занадто довго використовувала існуючі міжнародні мандати для проведення неоімперської політики. По-третє, ми повинні протистояти тиску Росії на своїх сусідів, особливо на Україну, яка, ймовірно, буде наступною метою у спробах Москви створити нову гегемонію» (Asmus & Holbrooke, 2009). Прогноз дослідників справдився, дійсно наступним об'єктом агресії, вже у лютому 2014 р. стала Україна.

Цікаві висновки щодо російсько-грузинських відносин прозвучали у статті експерта Еуджина Когана «Російсько-грузинські відносини і реакція Європейського Союзу», опублікованій Грузинським фондом стратегічних та міжнародних досліджень. Розглядаються російсько-грузинські відносини після приходу до влади в Грузії прем'єр-міністра Бідзіні Іванішвілі та призначення 1 листопада 2012 р. спеціального представника країни у відносинах з Росією Зураба Абашидзе. Автор зазначає, що після цього кроку Б. Іванішвілі очікував позитивної реакції від російської влади, але замість цього російський дипломат Олександр Лукашевич заявив: «Ми очікуємо конкретних практичних кроків від нового уряду Грузії» (*Kogan, 2013:4*). Після такої заяви Кремля, за словами Е. Когана, розчарування Б. Іванішвілі свідчило про те, що він не зміг зрозуміти політику В. Путіна щодо Грузії та Кавказького регіону в цілому. Можливо, Іванішвілі чудово розуміє менталітет і характер російської ділової еліти, однак він не знайомий з природою російської політики. Автор робить висновок про те, що влада Кремля від усіх очільників Грузії вимагала не лише відмову від інтеграції до західних структур, але й повернення до Росії (*Kogan, 2013:14*).

«П'ятиденній війні» присвячена книга британського журналіста Томаса де Ваала «Кавказ. Вступ». У розділі «Сучасна Грузія. Відродження, революція троянд та конфлікт» автор оглядає шлях, яким Грузія пройшла до конфлікту 2008 р., акцентує увагу на діях команди М. Саакашвілі у конфліктних регіонах (*Thomas de Waal, 2010:188*). Де Ваал наголошує на ставленні міністра оборони Іраклія Окруашвілі до конфліктних регіонів та цитує його обіцянку грузинському населенню: «Якщо я не зустріну в Цхінвалі 1 січня 2007 р., то залишу посаду міністра оборони». На думку автора, подібна політика щодо врегулювання конфлікту дійсно зашкодила інтересам грузинської сторони, а закриття грузинським урядом незаконного ринку в Ергнеті поблизу Цхінвалі у 2004 р. негативно відобразилося на розвитку грузино-осетинських взаємовідносин. Автор зазначає, що ринок в Ергнеті був серйозною економічною проблемою для Грузії. Відповідно до даних збірника «Південний Кавказ: від економіки війни до економіки миру», річний оборот на ринку складав 101 – 133 млн доларів. Оскільки товари завозилися без державного обліку, Грузія втрачала щомісяця до 10 млн доларів податкових і митних зборів. Ввести митні пости на кордоні

з Південною Осетією Грузія не могла, оскільки цим була б визнана незалежність республіки, а встановити митні пости на кордоні з Росією не дозволяла влада Південної Осетії (*Thomas de Waal, 2010:202,203*). Також де Ваал критикує дії уряду М. Саакашвілі щодо політики «подвійних стандартів» у конфліктних регіонах.

У розділі книги «Війна починається в Грузії» колишнього державного секретаря США Кондолізи Райс «Немає вищої честі. Спогади про мої роки у Вашингтоні» автор в хронологічному порядку описує події 2008 р., коли Косово задекларувало незалежність. Вона зазначає: «У Європи та США не було виходу, окрім того, щоб визнати незалежність Косово. Неможливо було поставити це питання на голосування в Раді Безпеки, оскільки Росія та Китай обов'язково би наклали на нього вето» (*Rice, 2011:426-427*). На думку К. Райс випадок Косово був унікальним. Вона також згадує про зустріч з тодішнім президентом Грузії М. Саакашвілі 10 липня 2008 р. в Тбілісі, під час якої порадила йому не відповідати на російські провокації, оскільки ніхто не допомагатиме Грузії (*Rice, 2011:428*).

К. Райс змушена була перервати літню відпустку через події у Грузії. Вона описує переговори з міністром закордонних справ РФ Сергієм Лавровим 11 серпня, який висловив власні «три вимоги». Перші дві з них – грузини повинні підписати договір про припинення вогню та вивести свої військові частини. Наступна вимога повинна залишатися лише між ними двома – М. Саакашвілі має піти. Відповідь К. Райс була така: «Держсекретар США і міністр закордонних справ Росії не можуть проводити розмови про усунення демократично обраного президента держави. Саме тому мій посол в ООН негайно оприлюднить цю інформацію Раді Безпеки ООН, а я повідомлю представників Франції, Великобританії та інших держав про нашу розмову і усім розповім правду, і я це зробила» (*Rice, 2011:429*). К. Райс згадує: на засіданні Ради національної безпеки на запитання радника президента США з питань національної безпеки Стіва Хедлі про готовність вступити у війну з Росією через Грузію усі присутні замовкли (*Rice, 2011:430*). К. Райс також стверджує, що М. Саакашвілі не оцінив вклад США та Заходу в припинення російсько-грузинської війни мирним шляхом та замість подяки у грубому контексті звинуватив їх «у повторенні Мюнхенської конференції» (*Rice, 2011:431*).

Питання російсько-грузинської війни 2008 р. розглядаються у збірнику статей, опублікованому у Центрально-Європейському університеті Александром Астровом «(Неправильне) управління великою силою. Російсько-грузинська війна та її наслідки для глобального політичного порядку». У статті «Управління великими силами без великих сил? Російсько-грузинська війна 2008 р. та світова політика/політичний порядок» автор обговорює «П'ятиденну війну» у контексті міжнародних відносин, цитує тодішнього президента Естонії Томаса Ільвеса: «Ми живемо в постмодерністській Європі в XXI ст., але ми маємо справу з Росією, яка діє в модерністському стилі XIX ст.» (*Astrov, 2011:97*)

У праці представників Американського інституту стратегічних досліджень Аріеля Коена і Роберта Е. Гамільтона «Російські військові і війна в Грузії: уроки та наслідки» разом з військовими аспектами обговорюються політичні та економічні причини початку війни. Автори стверджують, що «було природним те, що уряд РФ зробив у Грузії у 2008 р., а уряд США повинен був про це все добре знати» (*Cohen & Hamilton, 2011:5*). Стосовно військових аспектів та чисельності російських сил автори подають такі дані російського військового аналітика Павла Фельгенгауера: чисельність російської авіації – близько 300 літаків типу Су-24, Су-25, Су-27, Ту-22М, грузинської – 8 одиниць Су-25. Примітно, що Росія вперше після завершення Другої світової війни залучила Чорноморський флот (*Cohen & Hamilton, 2011:11*). Автори зробили висновок, що, судячи з кількості військової техніки та озброєння, йдеться про серйозність та масштабність намірів Росії у 2008 р. За їхніми даними, чисельність російських військових частин, підготовлених до війни в Грузії у 2008 р., складала 35-40 тисяч осіб, а грузинських – 12-15 тисяч осіб (*Cohen & Hamilton, 2011:12*).

Також автори описують численні випадки мародерства, які здійснювали російські військові на території Грузії, мотивуючи це «захистом російського майна на території іншої держави» (*Cohen & Hamilton, 2011:33*). У праці наголошується на тому, що Росії вдалося виграти війну лише завдяки чисельній перевазі сил, а не мобільності їх дій (*Cohen & Hamilton, 2011:50*).

Дослідниця політики Росії та пострадянського простору Марі Мендрас у праці «Російська політика: Парадокс слабкої держави» у розділі «Війна в Грузії. Точка обороту» описує події, що передували російсько-грузинській війні у 2008 р. у контексті сучасної

російської політики. За її словами, «збройний конфлікт між країнами не розпочався випадково. Потрібна була лише іскра, щоб його розпалити» (*Mendras, 2012: 258*).

У збірнику статей «Конфлікт у колишньому СРСР» під редакцією професора Університету Тасманії Метью Сассекса у хронологічному порядку описані конфлікти на пострадянському просторі та причини російсько-грузинської війни 2008 р. Зокрема, у статті Роджера Канета «Повернення імперської Росії» мова йде про прихід до влади у Росії В. Путіна та його «епоху влади», підкреслюється роль енергетичних ресурсів у російській зовнішній політиці (*Sussex, 2012:15*). Для підтвердження цього автор описує зимові події в Україні 2005-2006 рр., коли з приходом до влади Віктора Ющенка Україна висловила прозахідні позиції, які безпосередньо відобразилися на постачанні російського газу до України. Росія перервала постачання природного газу на початку 2006 р. та відновила його лише після збільшення вартості майже удвічі – до 230 доларів за кубометр (*Sussex, 2012:28,31*).

У статті «Великі сили та малі війни на Кавказі» професор Кентського університету Річард Саква розглядає регіональні конфлікти в Грузії та зовнішню політику Росії. Автор дотримується позиції щодо здобуття незалежності Південної Осетії від Грузії з метою збереження національної ідентичності, посилаючись на працю осетинських авторів В. Дзидзоева та К. Дзугаєва «Южная Осетия в ретроспективе грузино-осетинских отношений» (*Sakwa, 2012:64,65*). В іншій статті Р. Саква наголошує на незаконності вимог грузинських сепаратистських регіонів у 2008 р. та перебуванні російського миротворчого контингенту у Абхазії та Південній Осетії, називає це «російською неоімперською зброєю» (*Sakwa, 2012:79,80*).

Огляд та аналіз зовнішньої політики Грузії проводиться у збірнику статей Корнелі Какачія та Майкла Сесіра «Зовнішня політика Грузії. Пошук стабільної безпеки», розглядаються зовнішньополітичні вектори Грузії та проводяться паралелі між Грузією та Україною з питань безпеки (*Kakachia & Cecire, 2013*).

Праця Джозефа Лоуренса Блека «Російське президентство Дмитра Медведєва, 2008-12. Наступний крок вперед або просто перерва?» присвячена темі російсько-грузинської війни. Автор дотримується чітких проросійських позицій. При розгляді подій від 7 серпня 2008 р. він не згадує факт розгортання російських військових підрозділів поблизу Рокського тунелю та зосередження

російських підрозділів у Цхінвальському регіоні ще 15 липня. Дж. Блек лише наголошує, що російські військові частини вийшли з Рокського тунелю та почали брати участь у військових діях через 12 годин після нападу грузинських військових на Цхінвалі, та звинувачує тодішнього президента М. Саакашвілі у розпалюванні війни (Black, 2014:135). Поза увагою автора залишаються важливі процеси в політиці та особлива підготовка російської влади до війни.

Тематиці конфліктів в Абхазії та Південній Осетії присвячена праця професора Колумбійського університету Есміри Джафарової «Розв'язання конфліктів на Південному Кавказі. Виклики міжнародним зусиллям». У розділі «Конфлікти в Грузії: Абхазія і Південна Осетія» автор розглядає ситуацію в історичному та етнополітичному контексті та описує події, що передували початку «П'ятиденної війни», підкреслює її вплив на світові політичні процеси (Jafarova, 2015:25). Автор висловлює песимізм стосовно відновлення контролю Грузії над Абхазією та Південною Осетією у майбутньому та констатує погіршення відносин між Росією та Грузією внаслідок війни (Jafarova, 2015:33).

Висновки. Західні дослідники у своїх працях по-різному оцінюють сторони конфлікту, різнобічно відображають історичні, геополітичні та інформаційно-протиборчі позиції їх учасників. Більшість із них схиляється до думки, що конфлікт між Грузією та Росією існував давно, певний період був заморожений, а у 2008 р. спалахнув з новою силою. Науковці підтверджують той факт, що РФ заздалегідь ретельно готувалась до початку воєнних дій на Кавказі, була краще підготовленою до воєнної операції, мала чисельну перевагу в залученого особового складу та озброєння.

Варто виділити наступні особливості західного погляду щодо ймовірних причин війни:

По-перше, головною причиною війни став геополітичний вибір Грузії щодо вступу до НАТО та поглиблення інтеграційної співпраці з ЄС, а також ірраціональна поведінка грузинського уряду у зовнішній політиці щодо вирішальної ролі РФ у врегулюванні конфліктів у Абхазії та Південній Осетії.

По-друге, дослідники констатують факт ретельної підготовки РФ до майбутньої війни, про що свідчать масштаби та завдання російських військових навчань «Кавказ 2008», які проводилися до її початку. Праці західних науковців містять багато фактологічного матеріалу про перебіг та особливості цих навчань, кількість особового складу, озброєння сторін конфлікту.

По-третє, ключовим економічним чинником, який призвів до початку війни дослідники називають успішний запуск ті функціонування нафтопроводу Баку-Тбілісі-Джейхан, який завдавав серйозних втрат РФ, що в геополітичному значенні створював незалежний від Росії шлях транспортування нафти з Азербайджану та Середньої Азії на світові ринки.

По-четверте, наголошується на порушенні міжнародних правил і норм обома сторонами конфлікту та використання РФ міжнародного права у власних корисливих цілях через політику «паспортизації» у конфліктних регіонах, яка не відповідала грузинському та російському законодавствам.

По-п'яте, дослідники проводять паралелі між Грузією та Україною у сферах національної безпеки, передбачаючи майбутній тиск Росії на сусідні країни, зокрема на Україну, з метою створення нової гегемонії.

Використані посилання

სარალოძე ლ. 2009. საქართველოში ეუთოს მისიის მოღვაწეობის ისტორიიდან, *კრებული ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები*, #2 (6): 145-160.

Asmus R. D. 2010. *A Little War that Shook the World. Georgia, Russia and the Future of the West*, Palgrave Macmillan.

Asmus R. D., Holbrooke R. Black Sea Watershed. *The Washington Post*, 11 August 2008, [online] Доступно: <<http://www.gmfus.org/commentary/black-sea-watershed>> [Дата звернення 02 вересня 2019].

Astrov A. 2011. *The Great Power (mis) Management. The Russian-Georgian War and its Implications for Global Political Order*, Farnham: Ashgate.

Black J. L. 2014. *The Russian Presidency of Dimitry Medvedev, 2008-12. The Next Step Forward or Merely a Time Out?* London: Routledge.

Cohen A., Hamilton R. E. 2011. *The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications*, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, June 2011, p. 99-105.

Cornell S. E., Starr F. 2009. *The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia*, Central Asia-Caucasus Institute, NY-London: Armonk.

Green J. A., Waters C. P. 2010. *Conflict in the Caucasus. Implications for International Legal Order*, New York: Palgrave Macmillan.

Haas M. 2010. *Russia's Foreign Security Policy in the 21st Century. Putin, Medvedev and Beyond*, Routledge.

Jafarova E. 2015. *Conflict Resolution in South Caucasus. Challenges to international Efforts*, NY-London: Lexington Books.

Kakachia K., Cecire M. 2013. *Georgian Foreign Policy. The Quest for Sustainable Security*, Tbilisi: Konrad-Adenauer Stiftung.

Kogan E. 2013. *Russian-Georgian Relations and the Reaction from the European Union*, Tbilisi: Georgian Foundation for Strategic and International Studies, [online] Доступно: <<https://www.gfsis.org/files/library/opinion-papers/15-expert-opinion-eng.pdf>> [Дата звернення 02 вересня 2019].

Mendras M. 2012. *Russian Politics: The Paradox of a weak State*, New York: Columbia University Press.

Peimani H. 2009. *Conflict and Security in Central Asia and Caucasus*, ABC-CLIO, LLC.

Rice C. 2011. *No Higher Honor. A Memoir of My Years in Washington*, New York: Crown Publishers.

Sakwa R. 2012. Great Powers and Small Wars in the Caucasus. In: M. Sussex, ed. 2012. *Conflict in the Former USSR*, New York: Cambridge University Press.

Stefes C. H., George J. A. 2010. The Battles after the Battle: International Law and the Russia-Georgia Conflict. In: J. A. Green, C. P. Waters eds. 2010. *Conflict in the Caucasus. Implications for International Legal Order*, New York: Palgrave Macmillan.

Sussex M. ed. 2012. *Conflict in the Former USSR*, New York: Cambridge University Press.

Waal T. 2010. *The Caucasus. An Introduction*, New York: Oxford University Press.

References

Saralidze L. 2009. The History of the OSCE Mission in Georgia, Collection of modern and contemporary history. Issue № 2 (6), p. 145-160 (geo).

Asmus R. D. 2010. A Little War that Shook the World. Georgia, Russia and the Future of the West, Palgrave Macmillan (eng).

Asmus R. D., Holbrooke R. Black Sea Watershed. The Washington Post, 11 August 2008, [online] Available at: <<http://www.gmfus.org/commentary/black-sea-watershed>> [Accessed 02 September 2019] (eng).

Astrov A. 2011. The Great Power (mis) Management. The Russian-Georgian War and its Implications for Global Political Order, Farnham: Ashgate (eng).

Black J. L. 2014. The Russian Presidency of Dimitry Medvedev, 2008-12. The Next Step Forward or Merely a Time Out? London: Routledge (eng).

Cohen A., Hamilton R. E. 2011. The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, June 2011, p. 99-105 (eng).

Cornell S. E., Starr F. 2009. The Guns of August 2008: Russia's War in Georgia, Central Asia-Caucasus Institute, NY-London: Armonk (eng).

Green J. A., Waters C. P. 2010. Conflict in the Caucasus. Implications for International Legal Order, New York: Palgrave Macmillan (eng).

Haas M. 2010. Russia's Foreign Security Policy in the 21st Century. Putin, Medvedev and Beyond, Routledge (eng).

Jafarova E. 2015. Conflict Resolution in South Caucasus. Challenges to international Efforts, NY-London: Lexington Books (eng).

Kakachia K., Cecire M. 2013. Georgian Foreign Policy. The Quest for Sustainable Security, Tbilisi: Konrad-Adenauer Stiftung (eng).

Kogan E. 2013. *Russian-Georgian Relations and the Reaction from the European Union*, Tbilisi: Georgian Foundation for Strategic and International Studies, [online]

Available at: <<https://www.gfsis.org/files/library/opinion-papers/15-expert-opinion-eng.pdf>> [Accessed 02 September 2019] (eng).

Mendras M. 2012. Russian Politics: The Paradox of a weak State, New York: Columbia University Press (eng).

Peimani H. 2009. Conflict and Security in Central Asia and Caucasus, ABC-CLIO, LLC (eng).

Rice C. 2011. No Higher Honor. A Memoir of My Years in Washington, New York: Crown Publishers (eng).

Sakwa R. 2012. Great Powers and Small Wars in the Caucasus. In: M. Sussex, ed. 2012. Conflict in the Former USSR, New York: Cambridge University Press (eng).

Stefes C. H., George J. A. 2010. The Battles after the Battle: International Law and the Russia-Georgia Conflict. In: J. A. Green, C. P. Waters eds. 2010. Conflict in the Caucasus. Implications for International Legal Order, New York: Palgrave Macmillan (eng).

Sussex M. ed. 2012. Conflict in the Former USSR, New York: Cambridge University Press (eng).

Waal T. 2010. The Caucasus. An Introduction, New York: Oxford University Press (eng).

Kharuk Andrii, Sorokivska-Obikhod Ariadna

THE PROBLEM OF COVERAGE OF THE RUSSIAN-GEORGIAN WAR IN AUGUST 2008 IN THE WESTERN HISTORIOGRAPHY

The article provides a historiographic analysis of Western scientific publications on the Russian-Georgian war in August 2008. Given the ongoing Russian aggression in the south and east of Ukraine, the study of this war, its causes and consequences, internal and external incentives is becoming increasingly important.

The relevance of the article is to identify the features of the Western view regarding the causes and prerequisites for the war outbreak, which mainly considers this problem from the outside in the context of relations between the Russian Federation and Georgia.

The publication provides a comparative analysis of the conclusions of Western researchers regarding the causes and consequences of the war for the Black Sea Region states and the further international situation development.

The study confirms that the Russian-Georgian war of August 2008 went beyond the confrontation between the two states, becoming a global factor for the creation of a camp of the participating states of the “new cold war”. After the end of the war, the reaction of Western representatives both in the media and in the scientific community spread widely. Western authors rather widely discussed the Russian-Georgian war of 2008, while avoiding considering the war in the context of the domestic and foreign political situation in Georgia, evaluating it superficially, only taking into account the relationship between the two states.

The purpose of the article is to carry out a comparative analysis of the Western researchers statements about the causes, prerequisites and consequences of the “Five-day war” for Georgia, Russia and the world community, to find common and distinctive features in the statements of the researchers of this problem.

Keywords: Russian-Georgian war, August 2008, information warfare, geopolitics, hybrid war.